KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z „Innego świata”

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **D**

5. (1 pkt) **A, B**

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Narrator chciał przejść na Litwę, żeby walczyć z Niemcami, ale w akcie oskarżenia napisano, że zamierzał walczyć ze Związkiem Sowieckim. Gdy prosi o zmianę jednego słowa, dostaje w twarz, a śledczy mówi, że to wychodzi na jedno. Wymiar sprawiedliwości nie szuka prawdy — ma gotową formułę zbrodni, a przemoc i podpis więźnia tylko ją zatwierdzają. Dla władzy nie ma znaczenia, z kim ktoś chciał walczyć; ważne, że jest winny.
Punktacja: Wyjaśnienie, że akt oskarżenia jest fikcją: prawdziwy zamiar (walka z Niemcami) zostaje przepisany na zbrodnię przeciw ZSRR, a oskarżony musi podpisać cudzą wersję (1 pkt). Wniosek: śledztwo nie służy ustaleniu prawdy — przemoc zastępuje argument, a cyniczne „wychodzi na jedno” pokazuje, że dla władzy treść winy nie ma znaczenia, liczy się wyrok (1 pkt).

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Bytowicy — drobni przestępcy z krótkimi wyrokami — mają w Pieriesyłce dobre warunki, pracę, widzenia i są zadowoleni; jeden z nich mówi, że oddycha tu swobodniej niż na wolności. U nich wygoda rodzi pokorę. Więzień polityczny, któremu jest lepiej, tym odważniej tęskni za wolnością i buntuje się przeciw władzy. Narrator przypomina, że więźniowie i zesłańcy carscy żyli dostatnio, a jednak obalili carat. Stalin zna to z własnego doświadczenia, więc politycznych trzyma w głodzie i poniżeniu, by zdusić w nich wolę oporu.
Punktacja: Wyjaśnienie, że u bytowików dobre warunki wzbudzają pokorę i zadowolenie (więzień nie narzeka na brak wolności) (1 pkt). Wyjaśnienie, że u więźnia politycznego dostatek wzmacnia pragnienie wolności i bunt — dlatego system celowo trzyma politycznych w nędzy; przykład więźniów carskich jako argument historyczny (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: W szpitalu, jedynym miejscu, gdzie na noc gaszono światła, narrator leży w ciemności i ciszy i po raz pierwszy czuje, że jest sobą. Samotność daje mu spokój i przywraca pewność własnego istnienia. Ale w tej samej chwili przestaje myśleć o innych — o obozie, przyjaciołach, bliskich — i z rosnącą nienawiścią myśli o więźniu, który jutro zajmie jego miejsce. Stąd modlitwa o samotność z nienawiści do ludzi. Paradoks polega na tym, że zmartwychwstaje jego osobowość, a umiera to, co łączy go z innymi; porównuje się do ślepca, który odzyskał wzrok w próżni pełnej luster.

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **A**

4. (1 pkt) **A, D**

5. (1 pkt) **D**

6. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Trzej Niemcy przyjechali do Rosji jak do raju proletariatu, a trafili do więzień i łagru; Otto za pijacki toast stracił zęby. Po głodówce zgodzili się nawet na wydanie ich Niemcom, byle wrócić. Gdy narrator pyta, czy naprawdę sądzą, że obozy niemieckie są lepsze, Otto odpowiada, że ojczyzna zawsze jest ojczyzną. Narrator rozumie, że przekonywanie ich byłoby jak tłumaczenie szczurom w potrzasku, że najbliższa dziura prowadzi do takiej samej pułapki: nie mają wyboru między wolnością a niewolą, tylko między dwoma totalitaryzmami.
Punktacja: Przedstawienie sytuacji: Hans, Otto i Stefan — komuniści, którzy uciekli do „ojczyzny proletariatu", zostali uwięzieni, pobici w śledztwie i zatrzymani w ZSRR mimo zgody na repatriację; teraz marzą o powrocie do Niemiec (1 pkt). Wyjaśnienie: w ich położeniu każda alternatywa jest pułapką — mówienie o hitleryzmie byłoby okrutne i bezcelowe, bo nie mają wyboru; porównanie do szczurów pokazuje, że Europa oferuje im dwa podobne więzienia (1 pkt).

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ręka w ogniu to dosłowny gest i zarazem symbol: Kostylew niszczy narzędzie pracy (rękę), by odmówić udziału w systemie. Nie chce swoją pracą wspierać łagru, który go zniewolił: „Nigdy, rozumiesz, nigdy już nie będę dla nich pracował". To desperacki akt wolności — jedyne, co mu pozostało, to decyzja o własnym ciele; sam nazywa to dobrowolnym męczeństwem. Samookaleczenie jest buntem bardziej radykalnym niż ucieczka, bo odrzuca samą zasadę systemu, w którym trzeba pracować albo umrzeć. Kostylew wybiera trzecią drogę: nie pracuje, nawet za cenę cierpienia.
Punktacja: Wyjaśnienie symboliki tytułu — ręka jako narzędzie pracy zniszczone celowo, by odmówić uczestnictwa w systemie łagrowym (1 pkt); omówienie samookaleczenia jako aktu buntu — wybór trzeciej drogi poza alternatywą: pracuj albo umrzyj, decyzja o własnym ciele jako ostatni przejaw wolności (1 pkt).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: W czerwcu 1945 r. dawny towarzysz z Witebska przyjeżdża do narratora do Rzymu. Opowiada, że w obozie NKWD kazało mu zeznać, iż czterej Niemcy z jego brygady rozmawiali o nadejściu Hitlera. Miał wybór: własna śmierć w lesie albo śmierć tamtych — złożył zeznanie, a ich rozstrzelano. Prosi tylko o jedno słowo: rozumiem. Narrator mógłby je wypowiedzieć nazajutrz po wyjściu z obozu, ale ma już za sobą trzy lata wolności, wojny, przyjaźni i miłości. Uważa, że prawa życia nie są prawami śmierci, więc przyjęcie obozowej logiki byłoby ucieczką od ludzi, do których z trudem wrócił. Odmowa jest bolesna — narrator wie, do czego doprowadzano więźniów — ale broni granicy między zrozumieniem a rozgrzeszeniem.

Skala ocen (orientacyjna, 12 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	11–12 pkt
dobry (4)	9–10 pkt
dostateczny (3)	6–8 pkt
dopuszczający (2)	4–5 pkt
niedostateczny (1)	0–3 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/inny-swiat**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.